

Predikan på palmsöndagen

2019-04-14 i Stockholm

av kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

I Guds, Faderns, + Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre, himmelske Fader, giv att ditt ord må läras och förkunnas hos oss och i hela världen rent och klart, och förläna alla som hör det att leva därefter heligt såsom dina barn. Bevara oss, o himmelske Fader, från dem som lär och lever annorlunda. Ge oss och hela din församling på jorden sanningens Helige Ande. Bryt och förhindra och skaffa ur vägen alla onda anslag, så att ditt namn blir helgat överallt och ditt rike vinner fullkomlig seger hos oss och alla. Styrk och behåll oss fasta i ditt ord och i tron i alla våra livsdagar. Din goda och nådiga vilja tillhör äran och makten i evighet. Amen.

(En bön av Luther, En liten bönbok, nr 103).

Predikotext (2 årg. Matt. 26:17-30):

17 På första dagen i det osyrade brödets högtid kom lärjungarna fram till Jesus och frågade: "Var vill du att vi gör i ordning så att du kan äta påskalammet?" 18 Han svarade: "Gå in i staden till den och den och säg till honom: Mästaren säger: Min stund är nära. Jag vill äta påskalammet hos dig med mina lärjungar." 19 Lärjungarna gjorde som Jesus hade befallt dem och gjorde i ordning påskalammet.

20 På kvällen låg Jesus till bords med de tolv. 21 Medan de åt, sade han: "Jag säger er sanningen: En av er kommer att förråda mig." 22 Då blev de djupt bedrövade och började fråga honom, en efter en: "Det är väl inte jag, Herre?" 23 Han svarade: "Den som doppade handen i skålen tillsammans med mig, han ska förråda mig. 24 Människosonen går bort som det står skrivet om honom, men ve den människa genom vilken Människosonen blir förrådd! Det hade varit bättre för den människan att aldrig ha blivit född." 25 Judas, han som skulle förråda honom, sade: "Rabbi, det är väl inte jag?" Jesus svarade: "Du har själv sagt det."

*26 Medan de åt tog Jesus ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt lärjungarna och sade: "**Tag och ät. Detta är min kropp.**" 27 Och han tog en bägare, tackade Gud och gav åt dem och sade: "**Drick av den alla. 28 Detta är mitt blod, förbundsblodet, som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse.**" 29 Jag säger er: Från denna stund ska jag inte dricka av vinstockens frukt förrän den dag jag dricker det nytt med er i min Fars rike." 30 När de sedan hade sjungit lovsången, gick de ut till Olivberget.*

Palmsöndagen har sedan gammalt haft ämnet "Det nya förbundet" och denna dag brukade man också predika om nattvarden, som ju är det nya förbundets måltid. Vår text från Matteusevangeliet handlar om (1) Jesu sista påskmåltid med lärjungarna, (2) om Judas förskräckliga förräderi och (3) om nattvarden instiftelse. Vi skall nu gå igenom denna viktiga text vers för vers.

1. Påskmåltiden - en förebild för Kristus

Vers 17: På första dagen i det osyrade brödets högtid kom lärjungarna fram till Jesus och frågade: "Var vill du att vi gör i ordning så att du kan äta påskalammet?"

Påskmåltiden instiftades till minne av uttåget ur Egypten. När Faraos inte ville släppa folket kom de tio plågorna, och den sista av dem var att alla förstfödda egyptier måste dö, om Faraos inte vill lyda Guds befallning. Men Gud förhärade Faraos hjärta.

Mose sade: "Så säger Herren: Vid midnatt ska jag gå fram genom Egypten. Då ska allt förstfött i Egyptens land dö, från den förstfödde hos faraos som sitter på tronen ända till den förstfödde hos slavinnan vid handkvarnen, och även allt förstfött bland boskapen. Ett högt sorgerop ska höras i hela Egypten, ett sådant som aldrig har hörts och aldrig mer kommer att höras. Men inte en hund ska gläfsa mot någon av Israels barn, vare sig mot människor eller boskap. Ni ska då inse att Herren gör skillnad mellan Egypten och Israel. Då ska alla dina tjänare komma ner till mig och buga sig för mig och säga: Ge dig av, du själv och allt folket som följer dig! Sedan ska jag dra ut." Och Mose gick ut från faraos, upptänd av vrede. Men Herren sade till Mose: "Faraos kommer inte att lyssna på er, detta för att jag ska göra många under i Egyptens land." Mose och Aron gjorde alla dessa under inför faraos, men Herren gjorde faraos hjärta hårt så att han inte släppte Israels barn från sitt land. (2 Mos. 11:4-10).

Detta var Guds straff för synden över den obotfärdige Faraos och hans folk. Så kommer också Gud att straffa all ogudaktighet i alla länder både här i tiden och sedan i evigheten. Men de som trodde på Guds ord blev frälsta. Gud befallde att man skulle slakta ett påsklamm och stryka blodet på dörrposterna. När så Guds straffande ängel kom skulle han gå förbi alla hus där blodet fanns. Detta var en förebild för Kristi blod. Alla som tror på Kristi dyrbara försoning och förtröstar på hans lidande och blod för hela världens synd blir frälsta och räddade undan Guds vrede. Påskalammet var förebilden, och så firade man varje år påsk i Israel. Ordet påsk betyder just detta, att Herren gick förbi (hebreiska: päsach, grekiska: pascha).

Tillsammans med påskalammet skulle man äta osyrat bröd och örter. Detta var en förebild för att alla som litade på Guds löfte också skulle skaffa bort all surdeg, d.v.s. all synd i både lära och liv. Följden av tron på påskalammet skulle vara ett heligt och rent liv i kärlek och trohet mot Gud.

Vers 18: Jesus svarade: "Gå in i staden till den och den och säg till honom: Mästaren säger: Min stund är nära. Jag vill äta påskalammet hos dig med mina lärjungar."

När lärjungarna inte visste var de skulle fira påsk kom de till Jesus och frågade. De litade helt på honom som var deras Mästare (didaskalos, läraren, mästaren). De fick befallningen att gå in i staden till ett visst hus och säga: **Mästaren säger: Min stund är nära.** Lärjungarna hade inte något annat att gå efter än Jesu ord. Men de litade på det och handlade efter det. Så vill Jesus att också vi skall göra. Vi skall i första hand alltid söka hjälp och vägledning genom Guds ord. Vi skall lita på honom som vår Mästare och store lärare.

Det första de skulle säga var också ett mycket viktigt ord: **"Min stund är nära"**. Ordet som används för "stund" eller "tid" är det grekiska "kairós", som är mycket mer än en viss kronologisk tid. Det betyder den tid och stund som Gud har bestämt. Nu var tiden inne för Kristi lidande och död. Han hade kommit till världen och blivit människa just för detta. *"Ordet blev kött och tog sin boning ibland oss"*, skriver Johannes. Och *"vi såg hans härlighet, den härlighet som den Enfödde har från Fadern"* (Joh. 1:14). Han som är sann Gud och ett med Fadern hade nu blivit människa för att försona hela världens synd med

sitt lidande och sin död. Nu var hans stund mycket nära. Jesus ville att också hyresvärderna som ägde salen i övre våningen skulle veta om detta. Det var ingen vanlig måltid han upplät sitt rum till. Det var inte enbart den judiska påskmåltiden, utan något mycket mer, som vi strax skall se i denna viktiga text. När Jesus sade: **Jag vill äta påskalammet hos dig med mina lärjungar.**” var det den sista påskmåltiden i gamla förbundet, som strax skulle följas av den första nattvarden i det nya förbundet, då **Kristi kropp och blod** skulle bli närvarande. Detta visste inte lärjungarna, men de bar troget fram ordet de fått av sin Mästare till hyresvärderna:

Vers 19. Lärjungarna gjorde som Jesus hade befallt dem och gjorde i ordning påskalammet.

Det kan inte nog understrykas hur viktigt det är för alla Jesu lärjungar att göra det som Jesus har befallt. En av dem följde tyvärr inte detta, utan gick sin egen väg. Även om vi är kristna medför synd och olydnad mot Guds befallningar att vi kan avfalla från tron. Vi ser detta av Judas exempel.

Vers 20: På kvällen låg Jesus till bords med de tolv.

Måltiden var en innerlig gemenskap mellan dem som åt tillsammans. I Guds ord omtalas många olika måltider, och de kännetecknas av kärlek, gemenskap, bön och vördnad inför Gud som skänker oss vårt dagliga bröd. Måltiden är också en förebild för den himmelska måltiden, dit Gud bjuder in oss alla och där vi skall få vara tillsammans med alla heliga, med Guds himmelska härskaror och framför allt med Herren själv i lovsång och tillbedjan, glädje och salighet.

Kvällsmåltiden var också en måltid då man fick vila ut efter dagens möda. Man låg bekvämt till bords, oftast med mjuka kuddar och dynor. Det var varmt och dammigt på vägarna, och lärjungarna var säkert mycket trötta efter en dags vandrande och möten med många människor. När det svalkades mot aftonen fick de vila ut tillsammans med sin Mästare och glädja sig över mat och dryck tillsammans. Påskmåltiden var ju också årets viktigaste måltid, då man samlades kring Guds löfte om frälsningen genom offerlammet, förebilden för Messias, Guds Smorde, som skulle komma med sin uppfyllelse.

2. Judas föräderi, en varning för avfall från tron

Men harmonin bryts snart av Jesu allvarliga ord.

Vers 21: Medan de åt, sade han: "Jag säger er sanningen: En av er kommer att förråda mig."

Detta måste ha kommit som en stor chock. En av lärjungarna skulle bli en förrädare. En av de tolv, som Jesus själv hade utvalt. Att det fanns fiender till Jesus visste man. De skriftlärd och fariséerna gjorde allt för att försöka skaffa Jesus ur vägen. De menade att han var en falsk lärare som måste dödas. Men detta som Jesus nu sade var något ännu värre och hemskare: En av Jesu egna apostlar skulle förråda honom. Lärjungarna blev oerhört ledsna, bekymrade, sorgsna och upprörda.

Vers 22: Då blev de djupt bedrövade och började fråga honom, en efter en: "Det är väl inte jag, Herre?"

De visste att Jesus alltid talade sanning. Hans ord är alltid allvarligt menade. Han använde också en ed: **Sannerligen säger jag er: En av er skall förråda mig.** Ordet "sannerligen" (grekiska: Amen) är ett allvarligt betygande inför Gud. Så frågade varje lärjunge sig själv om han själv skulle bli denne förrädare. De vände sig oroligt till Jesus med bönen: Det är väl inte jag, Herre?

Så vill Kristus att också vi skall rannsaka och pröva oss själva, som Paulus skriver. **"Pröva er själva om ni lever i tron, granska er själva! Eller vet ni inte med er att Jesus**

Kristus är i er? Om inte, så består ni inte provet.” (2 Kor. 13:5). Innan vi firar den heliga nattvarden skall vi fråga oss själva om vi är i tron. För varje kristen finns risken för avfall. David som var en så from man och som skrivit de flesta av Psaltarens underbara psalmer frestades av djävulen till både äktenskapsbrott och mord. Petrus frestades till att förneka Jesus. Judas blev frestad att stjäla pengar ur kassan, som han hade hand om. Så blev han i hemlighet en avfalling, och senare ledde detta till förräderi mot Kristus själv.

Inom vissa sekter lär man att en kristen inte kan avfalla. De missbrukar löftet Gud har gett att ingen skall kunna rycka oss ur Herrens hand. Det löftet är verkligen sant och visst. Men om vi av djävulen lockas att bryta mot Guds bud och följer frestelsen löper vi risk att helt och hållet avfalla, vilket Skriften på många ställen varnar för. *”Därför ska den som tror sig stå se till att han inte faller. Ingen annan frestelse har drabbat er än vad människor får möta. Och Gud är trofast, han ska inte tillåta att ni frestas över er förmåga. Samtidigt med frestelsen kommer han också att ge en utväg, så att ni kan härda ut”* (1 Kor. 10:12f).

Den som har avfallit kan dock komma till tro igen. Så blev både David och Petrus omvända på nytt och fick komma tillbaka till Herren. Men Judas förhärdade sig och gick förlorad.

Vers 23: Jesus svarade: "Den som doppade handen i skålen tillsammans med mig, han ska förråda mig.

Med detta visade Jesus att förrädaren verkligen satt mitt ibland dem. Men de kunde inte veta vem det var, då alla doppade i samma skål. Jesu ord var riktade till Judas för att han skulle ångra sin synd och det onda han tänkte göra. Men hos Johannes står det att Petrus gav ett tecken till Johannes som låg bredvid Jesus och Johannes frågade då Jesus vem som var förrädaren. Jesus doppade då ett brödstycke och gav det åt Judas (Joh. 13:25). Men lärjungarna kunde ändå inte fatta det. Hos Johannes står det uttryckligen:

När Judas hade tagit emot brödstycket, for Satan in i honom. Jesus sade då till honom: "Gör snart vad du tänker göra." Men ingen av dem som låg till bords förstod, varför han sade detta till honom. Eftersom Judas hade hand om kassan, trodde några att Jesus hade sagt till honom att han skulle köpa något som de behövde till högtiden, eller att han skulle ge något åt de fattiga. När han hade tagit emot brödstycket, gick han genast ut. Och det var natt (Joh. 13:27-30).

Nattens mörker var också onskans och förräderiets mörker. Judas förräderi var förutsagt på flera ställen i GT. Här några ställen som talar om detta:

Ps. 55:13ff ”Se, det är icke en fiende som smädar mig, det kunde jag fördraga; det är icke min ovän som förhäver sig mot mig, för honom kunde jag gömma mig undan. Nej, du gör det, du som var min jämlike, **min vän och förtrogne**, du som levde med mig i ljuvlig förtrolighet, du som i Guds hus gick med mig i högtidsskaran. Döden komme över dem oförtänt, levande fare de ned i dödsriket; ty ondska råder i deras boning, deras hjärtan.”

Apg. 1:16-20: Petrus sade: ”Bröder! **Skriftens ord måste uppfyllas**, det som den helige Ande genom Davids mun hade förutsagt om **Judas**, han som blev vägvisare åt dem som grep Jesus. Han räknades som en av oss och hade fått del i samma tjänst. För pengarna som han fick för sitt brott köpte han en åker, och han föll framstupa så att buken brast och alla hans inälvor rann ut. Det blev känt för alla som bodde i Jerusalem, och åkern kallas på deras språk Akeldamak, Blodsåkern. I Psaltaren står det skrivet: **Hans gård ska bli öde, ingen ska bo där, och: En annan ska ta över hans ämbete.**

Ps. 69:23, 26-29: ”De gav mig galla att äta, och ättika att dricka i min törst. ... Låt din vredes glöd hinna upp dem. **Deras gård blive öde**, ingen må finnas, som bor i deras hyddor, eftersom de förföljer dem som du själv har slagit och ordar om hur de plågas, som du har stungit. Låt dem gå från missgärning till missgärning och låt dem icke komma till din

rättfärdighet. Må de utplånas ur de levandes bok och icke varda uppskrivna bland de rättfärdiga.

Ps. 109:4-7: "Till lön för min kärlek står de mig emot, men jag beder allenast. **De har bevisat mig ont för gott och hat för min kärlek.** Låt en ogudaktig man träda upp emot honom och låt en åklagare stå på hans högra sida. När han kommer inför rätta, må han dömas skyldig, och hans bön vare synd. Blive hans dagar få, **hans ämbete tage en annan.**"

Vers 24: Människosonen går bort som det står skrivet om honom, men ve den människa genom vilken Människosonen blir förrådd! Det hade varit bättre för den människan att aldrig ha blivit född."

Bibeln lär att det värsta som kan hända en människa är att gå evigt förlorad. Efter syndafallet är vi alla under Guds vrede och onåd. Endast genom tron på Kristus kan vi bli frälsta och saliga. Judas hade också kunnat bli salig om han hade kommit till Jesus och bekänt sin synd och så fått förlåtelse. Men istället förtvivlade han och begick självmord.

Det hjälpte då inte att även Judas ställde samma fråga som de övriga:

Vers 25: Judas, han som skulle förråda honom, sade: "Rabbi, det är väl inte jag?" Jesus svarade: "Du har själv sagt det."

Judas hade troligen lockats så av pengar och jordiska ägodelar att han blivit en tjuv. Han tänkte nog att det inte var så farligt, och att Jesus ändå skulle klara sig undan fienderna eftersom denne hade så stor makt. Så tänkte nog Judas att de trettio silverpengarna var mer värdefulla än förråderiet. Han gick så långt att han låtsades visa kärlek till Jesus genom att förråda honom med en kyss. Så måste vi ta detta varnande exempel på allvar. En till synes liten synd som att Judas började "låna i kassan", ledde vidare till den värsta dödssynd man kan tänka sig. Så är det med all synd. Det som verkar vara ett litet avsteg från vad Gud har befallt kommer att växa mer och mer enligt ordet: *Lite surdeg syrar hela degen* (1 Kor. 5:6; Gal. 5:9).

Därför skall vi bekänna varje synd och fly till Guds barmhärtighet och förlåtelse i Kristus.

3. Nattvarden - till syndernas förlåtelse

*Vers 26-28: Medan de åt tog Jesus ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt lärjungarna och sade: "**Tag och ät. Detta är min kropp.**" Och han tog en bägare, tackade Gud och gav åt dem och sade: "**Drick av den alla. Detta är mitt blod, förbundsblodet, som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse.**"*

Den heliga Nattvarden är en helt ny måltid. Gamla Testamentets tid är nu förbi och det nya testamentet eller nya förbundet börjar. Jesus instiftar ett nytt sakrament istället för den gamla förebilden, påskalammet. Sakramentet är Kristi sanna kropp och blod som ges oss under bröd och vin att äta till syndernas förlåtelse. Vårt förnuft kan inte fatta hur brödet kan vara Kristi kropp och hur vinet kan vara hans blod. Men Jesus säger det klart och tydligt. Han tar ett bröd och säger om detta: **Tag och ät, detta är min kropp.** Han säger inte: Detta skall bli min kropp, utan genast, när han uttalar orden, måste vi tro att hans kropp är där. På samma sätt är det med vinet som är i bägaren. I samma stund han säger: **Detta är mitt blod** är detta sant och visst. Jesus är Gud och hans ord måste vara sanna när de uttalas. Luther betonade detta mycket starkt eftersom det är Bibelns egen lära.

Men Luthers nära medarbetare Filip Melancton ändrade denna lära och framträdde efter Luthers död öppet med villoläran att vi inte säkert kan veta när Kristi kropp och blod blir närvarande. Denna s.k. filippism måste vi avvisa som en falsk och farlig lära. Vi håller fast vid att Guds ord måste förstås precis som det låter utan alla omskrivningar.

Vidare skall vi lägga märke till att alla nattvardsgäster skall äta och dricka Kristi kropp och blod. Kristus tog både bröd och vin, och därför är det fel att som katolikerna säga att det inte är nödvändigt att lekmännen får Kristi blod. Både Kristi kropp och Kristi blod är oss givna till syndernas förlåtelse.

Vidare kan man undra om vi verkligen har en befallning att upprepa nattvarden. Det står ingenting om detta hos Matteus och Markus. Men både hos Lukas och Paulus står det klart och tydligt: **"Gör detta till min åminnelse."** Det betyder att vi skall göra allt det som Jesus gjorde. Han tog bröd och vin, uttalade orden om sin kropp och sitt blod och gav lärjungarna att äta och dricka och sade att detta skulle ske till syndernas förlåtelse.

Därför skall också vi upprepa instiftelseorden och veta att Jesus är närvarande i vår nattvard och själv uttalar dessa ord om brödet och vinet.

Vers 29: Jag säger er: Från denna stund ska jag inte dricka av vinstockens frukt förrän den dag jag dricker det nytt med er i min Fars rike."

Vinstockens eller vinträdets frukt kan inte vara något annat än vin. Vi vet också att man i påskmåltiden alltid använde vin och inte någon alkoholfri druvsaft. Därför skall man alltid se till att nattvarden firas med bröd och vin och inte med något annat, precis som vi i dopet måste vara noga med att använda rent vatten och inte något annat. Annars blir Guds instiftelse och ordning osäker.

Det gamla drickandet av vinstockens frukt var bågarna som dracks vid påskmåltiden. När Jesus sedan firar nattvarden är det på ett helt nytt sätt. Bröd och vin är nu samtidigt Kristi kropp och blod. Denna måltid skall Jesus fira med alla kristna i alla tider fram till den yttersta dagen. Detta uppfattar Luther som att Kristus dricker vinet på ett nytt sätt med sina lärjungar i den kristna kyrkan. Men det kan också syfta på den himmelska måltiden då vi för alltid får lämna synden, döden och djävulen och så dricka det nya vinet tillsammans med alla trogna i alla tider, med hela den himmelska härskaran och med Herren själv.

Vers 30 När de sedan hade sjungit lovsången, gick de ut till Olivberget.

Så slutar vår text med den himmelska lovsången som leddes av Kristus själv och bestod av psaltarens underbara ord. Mitt i vår tids stora bedrövelse får vi också sjunga lovsånger när vi nu strax skall fira Herrens heliga nattvard. Universums Herre kommer då till oss med sin kropp och sitt blod och vi sjunger inför honom: *Helig, helig, helig är Herren Sebaot. Hela jorden är full av hans härlighet (Jes. 1:3)*

Amen.

Bön. O Herre Gud, du evige Förbarmare, som utgett din Son till vår frälsning och av nåd gör oss delaktiga av det nya förbundet i hans blod. Vi ber dig: Gör så att vi av hjärtat håller oss till honom ensam och i tron tar emot honom i hans ord. Styrk oss, i hans heliga nattvard, med kraft till vår inre människa, så att Kristus genom tron må bo i våra hjärtan och vi genom syndernas förlåtelse, i honom vinner liv och evig salighet. Amen.

Psalmer: 83, 80, 82, 187, 196, 192, 188, 73